



NORGES HØYESTERETT

D O M

avsagt 5. juni 2024 av Høyesterett i avdeling med

dommer Aage Thor Falkanger
dommer Arne Ringnes
dommer Erik Thyness
dommer Thom Arne Hellerslia
dommer Are Stenvik

HR-2024-1016-A, (sak nr. 23-175361STR-HRET)
Anke over Eidsivating lagmannsretts dom 10. oktober 2023

A	(advokat Bernt Heiberg)
B	(advokat John Christian Elden)
mot	
Påtalemyndigheten	(statsadvokat Johan Petter Bærland)

S T E M M E G I V N I N G

(1) Dommer **Hellerslia:**

Sakens spørsmål og bakgrunn

- (2) Saken gjelder en stefar som lot stedatteren holde rundt og klemme på kjønnsorganet hans. Spørsmålet er om dette var en straffbar seksuell handling, og om den i så fall var en kvalifisert seksuell handling, jf. straffeloven § 299 bokstav c. Saken reiser også spørsmål om medvirkningsansvar for jentas mor, som tok bilder av hendelsen.
- (3) A, født 00.00.1980, og B, født 00.00.1981, ble 5. september 2022 tiltalt for overtredelse av straffeloven § 299, jf. straffeloven § 15, for å ha foretatt kvalifisert seksuell handling med barn under 14 år. Tiltalen gjaldt for begge del også overtredelse av straffeloven § 311 første ledd, jf. andre ledd, jf. straffeloven § 15, for ved samme anledning å ha produsert framstilling av seksuelle overgrep mot barn. Videre inneholdt tiltalen en post om overtredelse av våpenloven, som bare gjaldt A.
- (4) Vestre Innlandet tingrett avsa dom 31. mars 2023, der begge ble domfelt for postene i tiltalen, likevel slik at lovbruddet mot barnet ble nedsubsumert fra straffeloven § 299 bokstav c til straffeloven § 304. Straffen ble for begge satt til fengsel i 90 dager, hvorav 30 dager betinget. Videre ble begge dømt til å betale oppreisningserstatning med 30 000 kroner. I tillegg inneholder slutningen poster om inndragning. Dommen er avsagt under dissens, da en av meddommerne ikke fant det bevist at det var foretatt en seksuell handling.
- (5) Påtalemyndigheten anket over tingrettens lovanvendelse for så vidt gjaldt nedsubsumeringen fra straffeloven § 299 bokstav c til § 304.
- (6) Eidsivating lagmannsrett avsa dom 10. oktober 2023 med slik slutning:
- «1. A, født 00.00.1980, dømmes for overtredelse av straffeloven § 299 bokstav c. For dette forhold og de forhold som ble endelig avgjort ved Vestre Innlandet tingretts dom 31. mars 2023 settes straffen til fengsel i 1 – ett – år, jf. straffeloven § 79 bokstav a. Til fradrag i straffen kommer 17 – sytten – dager for utholdt varetekt.
 2. B, født 00.00.1981, dømmes for overtredelse av straffeloven § 299 bokstav c. For dette forhold og de forhold som ble endelig avgjort ved Vestre Innlandet tingretts dom 31. mars 2023 settes straffen til fengsel i 1 – ett – år, jf. straffeloven § 79 bokstav a. Til fradrag i straffen kommer 17 – sytten – dager for utholdt varetekt.
 3. A og B dømmes in solidum til å betale oppreisning til C med 75 000 – syttifemtusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelse av dommen.»

- (7) A og B har anket over lovanvendelsen og straffutmålingen. Begge har også bedt om fornyet behandling av det sivile kravet. Ankene ble ved beslutning av Høyesteretts ankeutvalg 14. desember 2023 fremmet til behandling. Det ble samtidig gitt samtykke til ny behandling av det sivile kravet.
- (8) Ankende part – A – har gjort gjeldende at handlingen ikke kan anses som en seksuell handling, blant annet fordi den ikke var seksuelt motivert og fant sted i en normalsituasjon. Han hadde heller ikke tatt initiativ til handlingen. Det er uansett ikke tale om en kvalifisert seksuell handling. Videre er det gjort gjeldende at straffen er blitt for streng, og at oppreisningsbeløpet er satt for høyt. Det er lagt ned slik påstand:
- «1. A frifinnes for tiltalens post I og II. Han anses for øvrig på mildeste måte.
 2. A frifinnes for de sivile krav.»
- (9) Ankende part – B – har gjort gjeldende det samme som A, i tillegg til at vilkårene for å dømme henne for medvirkning ikke er til stede. Det er lagt ned slik påstand:
- «B frifinnes, subsidiært anses på mildeste måte.»
- (10) Ankemotparten – *påtalemyndigheten* – har argumentert for at lagmannsrettens dom er riktig, og har lagt ned slik påstand:
- «Ankene forkastes.»
- (11) Bistandsadvokaten har på vegne av C argumentert for at lagmannsrettens utmåling av erstatning er korrekt, og har lagt ned slik påstand:
- «Prinsipalt: Ankene forkastes.
- Subsidiært: C tilkjennes erstatning etter rettens skjønn.»

Mitt syn på saken

Sakens faktum

- (12) Tingretten har gitt følgende beskrivelse av sakens faktum, som lagmannsretten har lagt til grunn:
- «Retten har fått forelagt en bildeserie fra 25. januar 2020, som består av 32 bilder tatt mellom klokken 15:32 og 15:35 på bopelen i X. Det er på det rene, og heller ikke bestridt, at mor tok de aktuelle bildene med sin Iphone 11 mobiltelefon. Bildene var lagret i telefonens bilder-applikasjon. I bildeserien er det til sammen 8 bilder, som er tatt i tidsrommet 15:33:19 – 15:33:39 (til sammen 20 sekunder), som viser stefar og C sammen.
- Det fremgår av bildene, som er tatt i stuen, at stefar er naken og sitter på sofaen, mens C er påkledd. Bildene viser tydelig at C, mens hun sitter/står på gulvet mellom bena til stefar, berører hans kjønnsorgan/penis. Berøringen av penis bestod av, slik retten tolker bildene, at C tok på, samt holdt rundt og klemte penis-skaftet. Stillbildene gir for øvrig ikke grunnlag for å gi noen nærmere beskrivelse av eventuelt andre

håndbevegelser fra barnets side. Det er ikke holdepunkter for at jentas håndbevegelser i realiteten innebar stimulering eller masturbasjon. Bildene viser at stefar, mens C berører/holder rundt penisskaftet, har ansiktet vendt mot kameraet (mobiltelefonen) og at han holder sine armer til siden og/eller lener armene på låret, uten å være i fysisk kontakt med jenta. Det legges til grunn at stefar sin penis ikke var erigert på bildene.

Retten finner ikke holdepunkter for at hendelsen på stuen, inkludert fotograferingen, har vært planlagt eller på noen måte forberedt på forhånd av stefar eller mor, eller at fornærmede ble instruert av stefar og/eller mor i situasjonen som er avbildet. Det legges etter dette til grunn at fornærmedes berøring av stefar sitt kjønnsorgan var situasjonsbetinget, og i mangel av andre bevis at berøringen skjedde uten mors eller stefars initiativ.

Retten finner det heller ikke bevist at hendelsen, som reelt sett var unnlater av å handle, var seksuelt motiverte fra stefar eller mors side.

...

Det er overhodet ingenting ved bildene som etter rettens mening peker i retning av at stefar forsøkte å avverge handlingen. Tvert imot tilsier stefars positurer på bildene, inkludert hvor og hvordan hans armer er plassert mens C berørte kjønnsorganet, at han ikke foretok seg noe som helst.

Det legges også til grunn som sikkert at heller ikke mor foretok seg noe for å stanse handlingen, annet enn at hun tok en rekke bilder av hendelsen. Retten mener det er åpenbart på bakgrunn av bildenes art og antall, hvor fokuset er rettet mot stefars kjønnsorgan og Cs berøring av penis, at hun var klar over hva som foregikk uten at hun grep inn eller avverget situasjonen.»

Spørsmålet om det foreligger en seksuell handling

- (13) Tiltalen gjelder straffeloven § 299 bokstav c, som rammer kvalifisert seksuell handling med barn under 14 år. Bestemmelsen tar opp i seg de mest alvorlige overtredelsene av straffeloven 1902 § 200 andre ledd første punktum om seksuell handling, mens andre seksuelle handlinger mot barn rammes av straffeloven § 304. Jeg tar først stilling til om handlingen er en seksuell handling.
- (14) Straffeloven § 304 lyder slik:
- «Den som foretar seksuell handling med barn under 16 år, straffes med fengsel inntil 3 år, hvis forholdet ikke rammes av § 299.»
- (15) Ordlyden legger opp til en objektiv vurdering av om handlingen er seksuell, men gir ellers lite veiledning om grensen for det straffbare.
- (16) Forarbeidene beskriver seksuelle handlinger som handlinger «knyttet til kjønnsorganer og kjønnslig aktivitet», jf. Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) side 211–212. Som eksempler på seksuell handling nevnes kyssing og beføling innenfor eller utenpå klærne. Det presiseres at det ikke er noe krav at handlingen er seksuelt motivert.

- (17) I HR-2023-2436-A går førstvoterende gjennom rettspraksis og rettskildene ellers, og gir i avsnitt 32 følgende oppsummering av den nedre grensen for seksuell handling når denne er rettet mot barn:
- «Ved vurderingen av om en handling som retter seg mot et barn er seksuell, må det tas utgangspunkt i om de ytre trekkene ved handlingen – graden av intimitet og berøringens varighet og intensitet – kan gi den et seksuelt preg. Men handlingen må også bedømmes ut fra en helhetsvurdering av situasjonen, der relasjonen mellom de involverte, deres alder og formålet med berøringen spiller inn. Det har betydning om handlingen er seksuelt motivert. Ikke enhver handling med et visst seksuelt preg er straffbar. I grensetilfeller er det avgjørende hvor sterkt barnets behov for vern av dets seksuelle integritet gjør seg gjeldende.»
- (18) Henvisningen til at ikke alle handlinger med et visst seksuelt preg er straffbare, knytter seg blant annet til at det i normalsituasjoner i dagliglivet må være en viss margin for uforsiktig og klønete opptreden fra en foresatts side, jf. Rt-2007-1203 avsnitt 12. Ikke alle upassende og uønskede handlinger bør belegges med straff, jf. Rt-2006-431 avsnitt 12. Det sentrale hensynet vil være barnets behov for et strafferettslig vern av sin seksuelle integritet.
- (19) Jeg bemerker at det ikke er et vilkår for å dømmes for seksuell handling mot et barn at det er den voksne som er aktiv. Selv om ordlyden i § 304 rammer den som «foretar» en seksuell «handling», er det klart at også unnlattelse av å gripe inn mot barnets initiativ kan rammes, jf. Rt-2007-1203 avsnitt 9 og 10.
- (20) Jeg er kommet til at handlingen i saken her er en seksuell handling.
- (21) Når det gjelder de ytre trekkene, viser jeg til at stefar lot barnet på fem år holde rundt og klemme på hans penis. Det var ikke tale om et øyeblikks berøring, men en handling som varte i rundt 20 sekunder. Stefars unnlattelse av å gripe inn var ikke seksuelt motivert, men det som fant sted hadde et seksuelt preg og var uten noe fornuftig formål. Hendelsen ble fotografert, men det er ikke et vesentlig moment i min vurdering.
- (22) De ankende parter har vist til at det var tale om en normalsituasjon, der det må gis en margin for klønete og uforsiktig opptreden, og at stefar ikke var den som tok initiativ til handlingen – han forholdt seg passiv. Jeg er ikke enig i at dette kan føre til en annen vurdering. Handlingen var ikke en del av en omsorgssituasjon eller annen naturlig situasjon i dagliglivet. Jeg sikter da ikke til opptakten til at handlingen fant sted – at stefar er naken i stua med barnet til stede, og at barnet viser en nysgjerrighet rettet mot stefars kjønnsorgan – men situasjonen der barnet tar på og klemmer stefars kjønnsorgan og fortsetter med det. Den voksne plikter da å stanse barnet. Det går fram av beskrivelsen av faktum at stefar i stedet for å stanse barnet, hadde oppmerksomheten vendt mot mor som tok bilder.
- (23) Slik jeg ser det, har barnet behov for vern om sin seksuelle integritet i en slik situasjon. Selv om handlingen ikke var seksuelt motivert, vil barnet i ettertid ikke ha forutsetninger for å vite hva stefars motivasjon har vært. Handlingen går ut over rommet for klønete og uforsiktig opptreden. Saksforholdet kan sammenlignes med Rt-2007-1203, der en stefar ble domfelt for å ha latt en stedatter gjentatte ganger vaske hans penis i forbindelse med at de badet sammen.

- (24) Som det går fram av beskrivelsen av faktum, hadde stefar tid til å områ seg, og det ville vært enkelt for han å stanse barnets handlinger. Denne passiviteten er tilstrekkelig for straffansvar i den situasjonen som oppsto.

Er det en kvalifisert seksuell handling?

- (25) Straffeloven § 299 har overskriften «voldtekt av barn under 14 år». Strafferammen er fengsel i inntil 10 år, altså vesentlig strengere enn strafferammen i § 304 på 3 år. Bokstav a og b rammer seksuell omgang, mens bokstav c rammer den som foretar «kvalifisert seksuell handling» med barn under 14 år. Det er på samme måte som for § 304 klart at bestemmelsen også kan ramme passivitet fra den voksnes side.
- (26) Kategorien «kvalifisert seksuell handling» ble innført ved straffeloven 2005. Bakgrunnen var et ønske om å redusere betydningen av skillet mellom seksuell omgang og handling ved overgrep mot barn under 14 år, jf. Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) side 244. Det går fram samme sted at avgjørende for departementets syn var at det ved overgrep mot yngre barn kan være vanskelig å få fram detaljene som er av betydning for om noe skal bedømmes som seksuell omgang eller handling. Et barn vil ofte mangle forutsetningene – enten språklige eller knyttet til forståelse av egen anatomi – for å gi de nødvendige opplysningene, og kan også ønske å ikke spesifisere overgrepet. Det er videre vist til at barn bør skånes for unødige belastninger i avhørssituasjonen.
- (27) Ordlyden – «kvalifisert» – gir anvisning på et skjønn, der handlingen må være markert mer alvorlig enn den nedre grensen for seksuell handling.
- (28) Forarbeidene beskriver innholdet i begrepet slik, jf. proposisjonen side 244:
- «Med kvalifiserte seksuelle handlinger sikter departementet til de mest alvorlige seksuelle handlingene, hvor det kan være vanskelig å trekke grensen mellom seksuell handling og omgang. Dette vil først og fremst omfatte berøring av nakne kjønnsorganer.»
- (29) Departementet gir en lignende beskrivelse i kommentaren til bestemmelsen i proposisjonen side 442. Det heter her at med kvalifisert seksuell handling menes de mest alvorlige seksuelle handlingene, «som ligger i grenseland mellom seksuell omgang og seksuell handling». Det gjentas så at dette vil «særlig omfatte berøring av nakne kjønnsorganer».
- (30) Slik jeg forstår disse uttalelsene, er det nærheten til seksuell omgang som er det sentrale. De tilfeller som rammes, vil særlig gå ut på berøring av nakne kjønnsorganer. Slik berøring kan imidlertid ikke i seg selv være avgjørende – til det er omstendighetene for ulike. Jeg er derfor ikke enig i lagmannsrettens rettsanvendelse på dette punktet, som legger til grunn at enhver berøring av barnets eller den voksnes nakne kjønnsorgan er en kvalifisert seksuell handling, med mindre det dreier seg om et øyeblikks tilfeldig eller flyktig berøring.
- (31) Da nærheten til seksuell omgang står sentralt, nevner jeg at seksuell omgang omfatter samleie og samleielignende forhold som for eksempel suging og slikking av kjønnsorganer, masturbasjon og innføring av fingre i skjede og endetarmsåpning, jf. Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) side 211. Det går fram av HR-2017-968-A avsnitt 49 at det ved grensedragningen mot seksuell handling må foretas en skjønsmessig vurdering, hvor det sentrale vurderingstemaet er om forholdet er samleielignende eller kan sies å være et

samleiesurrogat. Det heter i avsnitt 50 at en rekke momenter inngår i vurderingen, slik som graden av intimitet, intensitet, varighet, sammenheng, alder og aldersforskjell. Ved seksuell omgang vil det imidlertid i utgangspunktet ikke ha betydning om det er en seksuell motivasjon, jf. Rt-2012-1103 avsnitt 16.

- (32) Som jeg har redegjort for, vil også den nedre grensen for seksuell handling bero på en helhetsvurdering. Begge vurderingene tar utgangspunkt i de ytre sidene ved handlingen. Slik jeg forstår innholdet i vurderingene, vil det imidlertid være de ytre omstendighetene ved handlingen som står sentralt ved spørsmålet om det foreligger seksuell omgang, mens vurderingen er bredere ved spørsmålet om det er tale om en seksuell handling, der det også legges vekt på subjektive momenter, slik som motivasjonen. Også vurderingen av om det foreligger en kvalifisert seksuell handling, må ta utgangspunkt i de objektive sidene ved handlingen. Jeg legger imidlertid til grunn at det her vil være større rom for å trekke inn subjektive elementer enn hva som er tilfelle ved spørsmålet om seksuell omgang.
- (33) Innholdet i begrepet kvalifisert seksuell handling kan etter dette oppsummeres slik at kvalifiserte seksuelle handlinger er handlinger som ligger nær grensen for seksuell omgang. Vurderingen vil bero på et skjønn, der de ytre omstendighetene ved handlingen står sentralt, men der det også må vurderes om straffverdigheten av handlingen ligger opp mot seksuell omgang.
- (34) Jeg er kommet til at handlingen i saken her ikke er en kvalifisert seksuell handling. Jeg viser til de omstendighetene ved handlingen som jeg allerede har gjennomgått. Ved vurderingen av om den seksuelle handlingen er kvalifisert, tar jeg utgangspunkt i at det er tale om å la barnet holde rundt og klemme på den voksnes nakne kjønnsorgan over noe tid. Barnets handling skjedde imidlertid ikke på den voksnes initiativ og unnlåtelsen av å gripe inn var ikke seksuelt motivert.
- (35) Også ved denne vurderingen har jeg i noen grad sett hen til likhetstrekkene med Rt-2007-1203, der handlingen ble ansett å ligge i nedre sjikt av seksuell handling, jf. avsnitt 15.
- (36) Når handlingen vurderes i en helhetlig sammenheng, er det min oppfatning at overtredelsens alvor avviker såpass mye fra hva som regnes som seksuell omgang, at det ikke er en kvalifisert seksuell handling.

Særlig om medvirkning

- (37) Mor er tiltalt for å ha medvirket til handlingen ved at også hun forholdt seg passiv – hennes oppmerksomhet var i stedet rettet mot å ta bilder av hendelsen. Medvirkning kan skje på ulike måter. Det som er gjort gjeldende som grunnlag for medvirkning her, er at mor ikke overholdt sin handleplikt som barnets omsorgsperson.
- (38) Om grunnlaget for straffansvar i slike situasjoner viser jeg til HR-2019-561-A avsnitt 20:
- «For at en unnlåtelse skal være straffbar som passiv medvirkning, kreves det i utgangspunktet en særlig tilknytning mellom den passive personen og den eller det som straffebudet beskytter, eller mellom denne personen og en oppstått faresituasjon. Det er denne tilknytningen som kan begrunne medvirkningsansvar for ikke å forsøke å avverge den straffbare handlingen eller den aktuelle skadefølgen. Omsorgsansvar for barn er et sentralt eksempel på en slik tilknytning.»

- (39) Vilkårene for straffansvar ved unnlatt handleplikt som omsorgsperson er nærmere gjennomgått i HR-2019-2205-A avsnittene 65–77. I avsnitt 68 er det vist til mindretallets uttalelse i HR-2019-561-A avsnitt 40, der det heter at det nærmere innholdet av handleplikten må bero på «en helhetlig vurdering av den konkrete situasjonen, hvor det vil ha betydelig vekt at det er tale om å beskytte et barn man har omsorgsansvar for». Det er så nevnt en rekke momenter, men disse retter seg særlig mot situasjoner med fortsatte overgrep og omsorgssvikt, hvilket er felles for de saker Høyesterett til nå har behandlet om denne formen for medvirkningsansvar.
- (40) I denne saken er det tale om en enkeltstående straffbar handling. Omsorgspersonens handleplikt må da vurderes konkret i den aktuelle situasjonen.
- (41) Mor var til stede i umiddelbar nærhet mens overgrepet skjedde. Hun hadde både omringstid og mulighet til å gripe inn på en enkel måte, både overfor barnet og overfor stefar, men valgte i stedet å fortsette å ta bilder av hendelsen. Slik jeg ser det, er dette et brudd på en forelders omsorgsplikt av en slik art at unnlattelsen av å handle er straffbar.
- (42) Det er fra mors side også gjort gjeldende at lagmannsrettens vurdering av hennes forsett er uriktig. Det er vist til at forsettet må omfatte det forhold at hun hadde en plikt til å handle, og da også at situasjonen som fant sted mellom stefar og barnet innebar en seksuell handling.
- (43) Lagmannsretten har lagt til grunn at mor opptrådte med forsett, uten at dette er nærmere begrunnet. Hvor omfattende begrunnelse som kreves for å konstatere forsett, vil variere. Ofte vil begrunnelsen for forsett nærmest gi seg selv av det hendelsesforløpet som retten finner bevist. I dette tilfellet bygde lagmannsretten på tingrettens bevisvurdering. Som det går fram av det jeg har sitert fra tingrettens beskrivelse av hendelsesforløpet, la tingretten til grunn at mor var klar over hva som skjedde. Sett opp mot den øvrige beskrivelsen av hendelsesforløpet, følger det av dette at mors forsett både omfattet den handlingen som fant sted, og at hun selv medvirket ved å la være å stanse handlingen, jf. HR-2022-1299-A avsnitt 20. Det er ikke noe krav at forsettet omfatter den rettslige karakteristikken av handlingen, altså at det var tale om en straffbar seksuell handling, jf. HR-2023-2436-A avsnitt 34. Det samme gjelder innholdet i medvirkningsansvaret, altså at den seksuelle handlingen utløste en straffebelagt handleplikt for henne som barnets omsorgsperson.
- (44) Både A og B skal etter dette dømmes for overtredelse av straffeloven § 304.

Straffutmåling

- (45) Strafferammen for overtredelse av straffeloven § 304 er fengsel i inntil 3 år. Overtredelsene vil ha et vidt spenn, og jeg kan ikke se at det er mulig å ta utgangspunkt i et normalnivå.
- (46) Til sammenligning viser jeg til allerede nevnte Rt-2007-1203, der lagmannsrettens straff av fengsel i 60 dager ble fastholdt, men der denne i sin helhet ble gjort betinget grunnet tidsforløpet. I HR-2011-2037-U fant ankeutvalget at det ikke var for strengt at straffen var satt til fengsel i 120 dager for å ha tatt hånden til en sovende 12 år gammel jente og berørt

sin penis med den. Videre viser jeg til HR-2021-202-U, der ankeutvalget fant det klart at ankebehandling ikke ville lede til mildere straff enn fengsel i 60 dager for å ha befølt en 15 år gammel jente på brystene og lårene og forsøkt å kysse henne. Rt-2006-431 gjaldt lignende tilfeller, der straffen ble satt til fengsel i 120 dager, hvorav 90 dager betinget.

- (47) Handlingen i saken her tilsier etter min oppfatning en fengselsstraff i størrelsesorden 60 dager.
- (48) Overtredelsen av straffeloven § 311 – at det ble tatt bilder av det som skjedde – vil isolert sett gi en kort ubetinget fengselsstraff. Overtredelsen ligger i nedre sjikt, men det må legges vekt på spredningsfaren.
- (49) A skal også dømmes for overtredelse av våpenloven. Dette er imidlertid et bøteforhold, som kun kommer inn som skjerpene omstendighet. Samlet sett ser jeg ikke grunn til å gjøre forskjell på stefar og mor ved fastsettelsen av endelig straff. Før fradrag vil passende straff være fengsel i 75 dager.
- (50) Det har gått noe lang tid fra forholdet ble avdekket til det foreligger endelig dom – mer enn tre år. Det er særlig deler av etterforskningen som tidvis har hatt dårlig framdrift, uten at det foreligger brudd på Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 6 eller Grunnloven § 94. Jeg er kommet til at det skal gjøres et mindre fradrag for samlet saksbehandlingstid. Straffen settes derfor til fengsel i 60 dager. Til fradrag kommer 17 dager i utholdt varetekt.

Oppreisningserstatning

- (51) Overtredelse av straffeloven § 304 kan gi rett til oppreisningserstatning i medhold av skadeserstatningsloven § 3-5 første ledd bokstav b, jf. § 3-3. I rettspraksis har det ved utmålingen vært lagt vekt på handlingens objektive grovhet, den skylden skadevolderen har utvist, fornærmedes subjektive opplevelse av krenkelsen og arten og omfanget av de påførte skadevirkninger, se for eksempel Rt-2011-769 avsnitt 28. I saken her vil det være de to førstnevnte momentene som står sentralt.
- (52) Dersom flere i fellesskap har voldt skade, tilføyd krenking eller utvist mislig atferd, kan det fastsettes separate krav om oppreisning for den enkelte ansvarlige, jf. skadeserstatningsloven § 3-5 andre ledd. Det heter samme sted at det i vurderingen skal legges særlig vekt på den økte belastningen for fornærmede av at flere handlet i fellesskap. Det siste er også understreket i forarbeidene, jf. Prop. 137 L (2016–2017) side 42 og 47. Det går her samtidig fram at domstolene vil ha stor fleksibilitet til å finne et rimelig resultat i hvert enkelt tilfelle, og at separat fastsettelse særlig er aktuelt ved grove integritetskrenkelser. Også ved separat fastsettelse vil utgangspunktet være solidaransvar, når oppreisningen gjelder samme krenkelse, jf. skadeserstatningsloven § 5-3 nr. 1 andre punktum.
- (53) Saken her gjelder et tilfelle der to tiltalte har overtrådt straffeloven § 304 hver på sin måte, likevel begge ved passivitet, knyttet til den samme handlingen fra barnets side, og der de sto like nær til å avverge det som skjedde. Det må antas at den omstendighet at verken stefar eller mor grep inn, er egnet til å øke belastningen for barnet. Samtidig er ikke handlingen blant de grovere integritetskrenkelsene. Jeg har derfor vært noe i tvil på dette

punktet, men er kommet til at det er mest nærliggende å fastsette separate oppreisningsbeløp. Ut fra de konkrete omstendighetene er det naturlig å se det slik at ansvaret er knyttet til samme krenkelse, og jeg er kommet til at begge gjøres solidarisk ansvarlig for idømte beløp.

- (54) Når det gjelder størrelsen på oppreisningen, viser jeg til de omstendighetene ved handlingen som jeg har gjennomgått, og at handlingen utgjorde et brudd på tillitsforholdet. Det er lite rettspraksis å sammenligne med. Jeg er kommet til at saken her tilsier at hver av de tiltalte dømmes til å betale 15 000 kroner i oppreisning.

Konklusjon

- (55) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. A, født 00.00.1980, dømmes for overtredelse av straffeloven § 304. Straffen for dette forholdet og de forhold som ble endelig avgjort ved Vestre Innlandet tingretts dom 31. mars 2023, settes til fengsel i 60 – seksti – dager, jf. straffeloven § 79 bokstav a. Til fradrag i straffen kommer 17 – sytten – dager for utholdt varetekt.
2. A dømmes til å betale oppreisning til C med 15 000 – femtentusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom. Han er i tillegg solidarisk ansvarlig for oppreisningen som B dømmes til å betale.
3. B, født 00.00.1981, dømmes for overtredelse av straffeloven § 304. Straffen for dette forholdet og de forhold som ble endelig avgjort ved Vestre Innlandet tingretts dom 31. mars 2023, settes til fengsel i 60 – seksti – dager, jf. straffeloven § 79 bokstav a. Til fradrag i straffen kommer 17 – sytten – dager for utholdt varetekt.
4. B dømmes til å betale oppreisning til C med 15 000 – femtentusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom. Hun er i tillegg solidarisk ansvarlig for oppreisningen som A dømmes til å betale.

- (56) Dommer **Ringnes:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (57) Dommer **Thy Ness:** Likeså.
- (58) Dommer **Stenvik:** Likeså.
- (59) Dommer **Falkanger:** Likeså.

(60) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. A, født 00.00.1980, dømmes for overtredelse av straffeloven § 304. Straffen for dette forholdet og de forhold som ble endelig avgjort ved Vestre Innlandet tingretts dom 31. mars 2023, settes til fengsel i 60 – seksti – dager, jf. straffeloven § 79 bokstav a. Til fradrag i straffen kommer 17 – sytten – dager for utholdt varetekt.
2. A dømmes til å betale oppreisning til C med 15 000 – femtusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom. Han er i tillegg solidarisk ansvarlig for oppreisningen som B dømmes til å betale.
3. B, født 00.00.1981, dømmes for overtredelse av straffeloven § 304. Straffen for dette forholdet og de forhold som ble endelig avgjort ved Vestre Innlandet tingretts dom 31. mars 2023, settes til fengsel i 60 – seksti – dager, jf. straffeloven § 79 bokstav a. Til fradrag i straffen kommer 17 – sytten – dager for utholdt varetekt.
4. B dømmes til å betale oppreisning til C med 15 000 – femtusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom. Hun er i tillegg solidarisk ansvarlig for oppreisningen som A dømmes til å betale.